

Sjöfylleri

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet en motion från den allmänna motionstiden år 2002 som rör lagstiftningen om sjöfylleri. I motionen förordas – i enlighet med Sjöfylleriutredningens förslag i betänkande (SOU 2001:30) Sjöfylleri – en skärpning av straffbestämmelserna i sjölagen genom införande av en promillegräns även för sjöfylleri som inte är att anse som grovt brott.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionen i avvaktan på regeringens ställningstagande till Sjöfylleriutredningens förslag.

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Sjöfylleri

Riksdagen avslår motion 2002/03:L206.

Stockholm den 21 januari 2003

På lagutskottets vägnar

Inger René

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Inger René (m), Marianne Carlström (s), Raimo Pärssinen (s), Christina Nenes (s), Yvonne Andersson (kd), Tasso Stafilidis (v), Maria Hassan (s), Bertil Kjellberg (m), Rezene Tesfazion (s), Martin Andreasson (fp), Viviann Gerdin (c), Anneli Särnblad Stoops (s), Henrik von Sydow (m), Niclas Lindberg (s), Johan Löfstrand (s), Carina Adolfsson Elgestam (s) och Mia Franzén (fp).

Utskottets överväganden

Sjöfylleri

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå en motion vari förordas införande av en promillegräns även för sjöfylleri som inte är att anse som grovt brott.

Gällande bestämmelser

Enligt 20 kap. 4 § sjölagen (1994:1009) gäller att den som framför ett fartyg eller i övrigt på ett fartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker eller något annat medel, att det kan antas, att han inte på ett betryggande sätt kan utföra vad som därvid åligger honom döms för *sjöfylleri* till böter eller fängelse i högst sex månader. Är brottet att anse som grovt, skall enligt 20 kap. 5 § samma lag dömas för *grovt sjöfylleri* till fängelse i högst två år.

Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om 1. gärningsmannen har haft en alkoholkoncentration som uppgått till minst 1,0 promille i blodet eller 0,50 milligram per liter i utandningsluften, 2. gärningsmannen annars har varit avsevärt påverkad av alkohol eller något annat medel, 3. den uppgift som gärningsmannen haft att fullgöra varit särskilt krävande med hänsyn till fartygets egenskaper eller andra omständigheter, eller 4. framförandet av fartyget har inneburit en påtaglig fara för säkerheten till sjöss.

Promillegränsen i punkt 1. infördes genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 1999 (prop. 1998/99:43, bet. JuU15, rskr. 166).

Enligt 4 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott döms den som framför ett motordrivet fordon eller spårvagn efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgått till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften för rattfylleri till böter eller fängelse i högst sex månader. För rattfylleri döms även den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker att det kan antas att han inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt. Detsamma gäller om föraren är påverkad av något annat medel. Är brottet att anse som grovt, skall föraren enligt 4 a § samma lag dömas till fängelse i högst två år.

Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om föraren 1. haft en alkoholkoncentration som uppgått till minst 1,0 promille i blodet eller 0,50 milligram per liter i utandningsluften, 2. föraren annars har varit avsevärt påverkad av alkohol eller annat medel, eller 3. framförandet av fordonet inneburit en påtaglig fara för trafiksäkerheten.

Till skillnad från vad som gäller i trafik på land med motordrivna fordon är rutinmässiga *alkoholutandningsprov* inte tillåtna i sjötrafik. Enligt 1 § lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov gäller nämligen för sjötrafikens del att en polisman endast får ta sådant prov på den som är skäligen misstänkt för brott som kan medföra fängelse under förutsättning att provet kan ha betydelse för utredningen om brottet.

Tidigare behandling

Frågan om införande av promilleregler vid sjöfylleri som inte är att anse som grovt brott har varit föremål för överväganden i flera olika sammanhang under senare år. I december 1998 överlämnade regeringen proposition 1998/99:43 Drograttfylleri och sjöfylleri till riksdagen med bl.a. förslag om införande av den nuvarande promilleregeln i sjölagens bestämmelser om grovt sjöfylleri. Regeringen anförde i propositionen att det saknades tillräckligt underlag för att föreslå en promilleregel även för sjöfylleri av normalgraden. Med hänsyn härtill avsåg regeringen i stället att tillsätta en utredning med uppgift att närmare utreda frågan.

I sitt yttrande till justitieutskottet (1998/99:LU2y) med anledning av propositionen gav lagutskottet uttryck för sin tillfredsställelse över att regeringen lagt fram ett förslag innebärande att promillegränser införs också på sjötrafikens område och tillstyrkte regeringens förslag. Lagutskottet anförde vidare att det visserligen hade varit värdefullt om regeringen i propositionen även hade kunnat presentera ett närmare underlag för ett konkret ställningstagande från riksdagens sida i fråga om möjligheten att införa promilleregler också för sjöfylleri som inte är grovt. I avsaknad av ett sådant underlag var det enligt utskottets mening inte möjligt för riksdagen att begära ett lagförslag innebärande att straffbarheten för sjöfylleri knyts till en promillegräns på samma sätt som för trafiken på land. Utskottet framhöll även att det var angeläget att den av regeringen aviserade utredningen kom till stånd utan ytterligare dröjsmål och att arbetet bedrevs skyndsamt så att erforderliga lagförslag skulle kunna läggas fram utan onödig tidsutdräkt.

Justitieutskottet delade i sitt av riksdagen godkända betänkande lagutskottets bedömning (bet. 1998/99:JuU15).

I enlighet med vad som förutskickades i 1998 års proposition tillkallade regeringen genom beslut den 11 november 1999 en särskild utredare med uppgift att utreda frågan om det finns anledning att i någon form införa en promillegräns för sjöfylleri som inte är grovt och överväga hur en sådan regel skulle kunna utformas (dir. 1999:87). Utredaren skulle också analysera vissa lagtekniska frågor med anknytning till sjöfyllerbrottet samt ta ställning till om den utvidgning av straffansvaret för drograttfylleri som trätt i kraft den 1 juli 1999 bör inverka på utformningen av bestämmelsen om sjöfylleri. I uppdraget ingick också att överväga om polis eller annan bör ges rätt att rutinmässigt ta alkoholutandningsprov på personer som omfattas av sjölagens bestämmelser om sjöfylleri liksom hur en sådan kontroll i så fall bör genomföras. Utredningen antog namnet Sjöfylleriutredningen.

Då utskottet i januari 2001 behandlade motionsyrkanden med krav på införande av en promillegräns även för sjöfylleri som inte är att anse som grovt brott och möjligheter att utföra rutinmässiga alkoholutandningsprov i sjötrafik kunde utskottet konstatera att motionsspörsmålen omfattades av Sjöfylleriutredningens uppdrag. Enligt utskottets mening borde resultatet av utredningsarbetet avvaktas och inte föregripas av något särskilt uttalande från riksdagens sida. Utskottet utgick från att arbetet bedrevs så skyndsamt som möjligt och avstyrkte med det anförda bifall till de då aktuella motionsyrkandena (bet. 2000/01:LU4). Riksdagen följde utskottet.

Sjöfylleriutredningen redovisade sitt uppdrag i april 2001 i betänkande (SOU 2001:30) Sjöfylleri. I betänkandet föreslås att man inför en promillegräns för enkelt sjöfylleri. En sådan gräns bör avse alla slags fartyg men däremot inte alla slags vatten. Enligt förslaget begränsas promillegränsen till de vatten där likheterna med vägtrafiken är mer påtagliga och faromomentet mer uttalat, dvs. kanal, sluss, allmän farled och allmän hamn. Promilleregeln föreslås avse endast den som framför fartyget. Utredningen har stannat för att promillegränsen bör bestämmas till samma nivå som gäller i väg- och spårtrafiken, dvs. 0,2 promille i blodet respektive 0,10 milligram per liter i utandningsluften.

Utredningen lämnar också förslag om införande av möjligheter att utföra rutinmässiga alkoholutandningsprov till sjöss och om hur information kan spridas om gällande nykterhetsregler. Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Senast behandlades motionsyrkanden med krav på skärpt lagstiftning om sjöfylleri hösten 2001 i det av riksdagen godkända betänkandet 2001/02:LU6. Utskottet anförde därvid att det var angeläget att ett ställningstagande från regeringens sida snarast kom till stånd med anledning av beredningen av Sjöfylleriutredningens betänkande. I avvaktan på detta borde dock riksdagen inte vidta någon åtgärd med anledning av de då aktuella motionsyrkandena, som därför avstyrktes.

Motionen

Annelie Enochson (kd) framhåller i motion L206 att antalet alkoholrelaterade olyckor till sjöss har ökat under de senaste åren och att det därför är hög tid att skärpa lagstiftningen på området genom att införa en promillegräns även för sjöfylleri som inte är att anse som grovt brott. I motionen begärs, med hänvisning till Sjöfylleriutredningens förslag, ett tillkännagivande om att straffbestämmelserna i sjölagen skall skärpas och att en sådan lagändring skall ske skyndsamt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att den frågeställning som tas upp i motionen alltså är föremål för beredning inom Regeringskansliet med anledning av Sjöfylleriutredningens förslag. Enligt vad utskottet har erfarit bedrivs arbetet med den inriktningen att regeringen skall återkomma till riksdagen i frågan under år

2003. Som utskottet fann hösten 2001 vid behandlingen av motsvarande motionsyrkanden är det angeläget att ett ställningstagande från regeringens sida snarast kommer till stånd i de frågor som omfattas av beredningen. I avvaktan på detta bör dock riksdagen inte nu vidta någon åtgärd med anledning av motion L206. Utskottet föreslår därför att riksdagen avslår motionen.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motion från allmänna motionstiden

2002/03:L206 av Annelie Enochson (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skärpa straffbestämmelserna i sjölagen.